

Ісько Д. С., Братель Л. Г.
студентки 1-го курсу факультету
прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Державне бюро розслідувань — центральний орган виконавчої влади, який здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції. Створення цього органу передбачалося Кримінальним процесуальним кодексом України. Бюро розпочало свою роботу 27 листопада 2018 року.

Створення Державного бюро розслідувань України було здійснено згідно з чітко зазначеною та визначеною державною політикою у сфері боротьби з корупцією, окреслених функцій, задач, повноважень зазначеного органу; визначення напрямів та компетенції у сфері міжвідомчого співробітництва тощо. Таким чином, створення Державного бюро розслідувань України — важливий крок у сфері протидії корупції. Для реалізації зазначеного необхідно зробити дії, серед яких: створення Державного бюро розслідувань України відповідно до комплексної антикорупційної стратегії та чіткої виваженої державної політики у зазначеній сфері; забезпечення структурної незалежності шляхом розробки «прозорої» процедури призначення або ж звільнення вищих керівників.

До обов'язків цього відомства відносяться: розслідування кримінальних проваджень, де фігурують кадри правоохоронних органів, судді та високопосадовці (міністри, начальники Головних управлінь). Закон України про Державне бюро розслідувань було прийнято 12 листопада 2015 року, але Президент підписав його 14 січня 2016 року, діяти почав від 1 березня 2016 року.

У цій сфері слід відмітити той факт, що законом України «Про Державне бюро розслідувань» передбачено створення Ради громадського контролю. 21 лютого було оголошено конкурс з формування Ради громадського контролю. Її метою є цивільний контроль за діяльністю ДБР, сприяння взаємодії Державного бюро розслідувань з громадськими об'єднаннями, а також допомагає іншими інститутами громадянського суспільства з питань, пов'язаних з діяльністю Державного бюро розслідувань, та сприяння врахуванню Державного бюро розслідувань громадської думки під час реалізації ним завдань, які на нього покладені.

Після початку роботи Державного бюро розслідувань, Генеральна прокуратура передала їм досить велику й вагомую частину повнова-

жень. Тепер слідчий орган, а не прокуратура займається розслідуванням злочинів усіх високопосадовців, суддів, прокурорів, поліцейських та військових.

Заснування Державного бюро розслідувань бере свій початок ще з 2012 року, коли прийняли новий Кримінально-процесуальний кодекс. У 2017 було призначено директором — Романа Трубу. І тільки у листопаді 2018 року перші слідчі почали складати присягу. Здавалося б, за такий досить тривалий термін часу була змога підготувати необхідне правове підґрунтя для діяльності цього органу. Проте шлях створення Державного бюро розслідувань є досить тернистим, на якому виникали певні конфлікти та проблеми.

Існує також проблема конкуренції функцій ДБР і НАБУ. Так, згідно зі ст. 5 Закону, «ДБР вирішує завдання, які стосуються запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування: 1) злочинів, що були вчинені службовими особами, які займають особливо відповідальне становище відповідно до частини першої статті 9 Закону України «Про державну службу», особами, посади яких віднесено до першої — третьої категорій посад державної служби, суддями та працівниками правоохоронних органів», з зазначенням — «окрім випадків, коли ці злочини віднесено до підслідності детективів НАБУ»; 2) злочинів, що були скоєні службовцями НАБУ, заступником Генерального прокурора України — керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або іншими прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури», знову ж, з умовою — «крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності детективів підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України».

Як зазначив Роман Труба, запуск оперативних підрозділів — це технічна проблема, яка була допущена законодавцем під час прийняття закону. Змінити абсурдну ситуацію, яка склалася змогли лише зміни в законі, що були прийняті нещодавно (Голобородько А. Проблеми і конфлікти створення ДБР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://24tv.ua/ru/skandal_konflikty_i_problemy_sozdaniya_gosudarstvennogo_bjuro_rassledovaniy_vpervye_otchitalos_n1133871).

Це не весь обсяг проблем, які існують у ДБР. Складна модель статусу ДБР, яка зазначена в законодавстві, може призвести до його непродуктивності та неналежним результатам у протидії правопорушникам і злочинам, які було віднесено до компетенції ДБР. Одночасно, така модель роботи наділяє ДБР занадто широкими повноваженнями. Продуктивній діяльності ДБР можуть перешкоджати невизначеність його статусу, а також положення Закону, які містять суперечності або допускають їх подвійне тлумачення.

Крім того, у ЗМІ піднімається проблема щодо незалежності даного органу і це досить обґрунтоване питання. Закон передбачає, що ДБР є центральним органом виконавчої влади, очолює його директор, який призначається на посаду Президентом, за поданням Прем'єр-міністра відповідно до подання комісії з проведення конкурсу на зайняття посади і враховуючи політичну складову в цьому питанні важливо щоб тут не було зловживань, а також і в складі конкурсної комісії.

Науковий керівник: старший викладач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» *Курганський Олександр Валерійович*.

Климчук А. Р.

студентка 1-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Україна, як незалежна держава, пройшла довгий шлях нормотворчої діяльності, задля того, щоб подолати злочинну, а зокрема корупційну складову, яка існує серед суддів, працівників правоохоронних органів, службових осіб Національного антикорупційного бюро України та тих, хто займають особливо відповідальне становище відповідно до частини першої статті 9 Закону України «Про державну службу» тощо. Саме для цього не так давно було створено такий орган, як Державне бюро розслідувань (далі — ДБР).

Говорячи про історію розвитку ДБР, варто зазначити, що згідно зі ст. 1 Закону України «Про Державне бюро розслідувань», Державне бюро розслідувань є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції (Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 № 794-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>). Створення ДБР як окремого органу досудового слідства забезпечує незалежність та неупередженість при досудовому розслідуванні злочинів, здійсненні оперативно-розшукової діяльності та забезпеченні додержання режиму захищеної законом таємниці та іншої інформації з обмеженим доступом тощо.